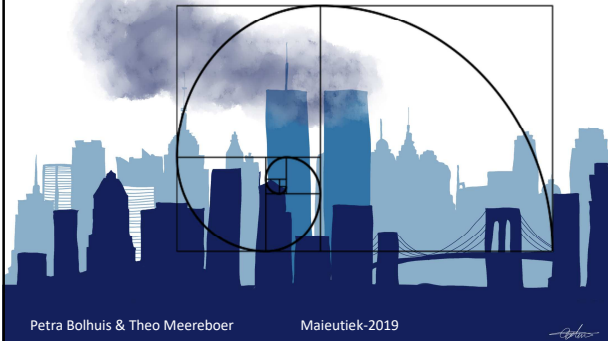

Morele helderheid-8

Wat doen we met onze idealen in een tijd van polarisatie?

Het kwaad en de religie

- Wat is het kwaad en hoe herkennen we het?
- Wat geeft de mogelijkheid om weerstand te bieden aan het kwaad?
- George Washington: 'Noch op grond van de rede, noch op grond van de ervaring kunnen wij verwachten dat de nationale zedelijkheid gehandhaafd kan blijven onder uitsluiting van het religieuze principe.' (329)

Maieutiek_2019_morele helderheid_8

Volgorde

- Eerst is er een idee over het kwaad en dan is er een religie die daar invulling aan geeft en deze moraliteit deelt met grote groepen volgelingen.
- Van een moraliteit die vorm krijgt in de religie naar religies met rituelen en dogma's die koste wat het kost moeten worden vastgehouden.

Maieutiek_2019_morele helderheid_5

Kwaad en *evil people*

- Fatsoenlijke mensen maken onderscheid tussen schuldigen en onschuldigen, terroristen niet. Dat zaait paniek en dus wordt het kwaad. Maar Neiman pleit ervoor om te benoemen dat ook in kwaad handelen een gelaagdheid zit.
- Ze wil voorkomen dat mensen ontmenselijkt worden. (Kant)

Maieutiek_2019_morele helderheid_5

Kwaad en gewone mensen

- Arendt : 'De treurige waarheid is dat het meeste kwaad gedaan wordt door mensen die helemaal nooit een besluit hebben genomen om slecht te zijn of kwaad te doen.'
- Maar het probleem, zo schreef Primo Levi, is niet 'dat slechte mensen slechte dingen hebben gedaan, maar dat gewone mensen zulke dingen hebben gedaan.'

Maieutiek_2019_morele helderheid_5

Pekelzonden en het grote kwaad

“Hebzucht en een kolossaal gebrek aan vooruitziendheid zijn over het algemeen geen doodzonden, maar toch was er niets meer dan dat voor nodig om de oorlog te laten uitbreken die tot zulke enorme verwoestingen heeft geleid.”(337)

Maieutiek_2019_morele helderheid_5

Gehoorzaamheid en het kwaad

- Gehoorzaamheid staat zelden in het rijtje slechte eigenschappen en toch kan het leiden naar het kwaad.
- Arendt, Milgram, Zimbardo, de Swaan laten zien dat instrumenteel handelen, een hiërarchie of groepsdruk het kwaad kunnen ontketenen.

Maieutiek_2019_morele helderheid_8

Wat is dan het kwaad?

- Er is een grote vraag naar heldere richtlijnen zodat we weten wanneer we met het kwaad te maken hebben.
- Vooronderstelling; De meeste mensen zouden niet aan het kwaad meewerken als ze zouden weten dat het hier om het kwaad ging.

Maieutiek_2019_morele helderheid_5

3 voorbeelden van Neiman

- Bush die na de aanval op de Twintowers spreekt over een klapper (Trifecta blz. 350)
- Bezoek aan Gorée -dat Breytenbach het Yad Vashem van Afrika noemde- terwijl de bewoners afwezig zijn, want geïnterneerd i.v.m. veiligheid.
- De martelingen in de Abu Graib

Maieutiek_2019_morele helderheid_5

Zit het kwaad in iedereen?

- Het opvallende goede nieuws is dat mensen blijkbaar helemaal niet anderen willen doden (15-20% schoot in WOII)
- Het probleem is dat overheden dat hebben begrepen en nu gebruik maken van de methode van conditionering in het kwaad.
- Je moet dus over een basaal menselijk instinct heen om het kwaad bewerkstelligen.
- Probleem is dat we ook die potentie in ons hebben. (369)

Maieutiek_2019_morele helderheid_5

Hypocriet gedrag

- Hypocriet gedrag is niet alleen rechtvaardigen van wat moreel onjuist ervaren wordt, maar dient ook als zelfrechtvaardiging.(371)
- Wat hier niet wordt benoemd is dat die zelfrechtvaardiging vooral dan werkt wanneer het gesteund wordt door anderen; dan wel door je er niet in te corrigeren, dan wel door het zelf ook te gebruiken als excuus.

Maieutiek_2019_morele helderheid_5

Gêne over het goede

- Commentaar op banaliteit van het kwaad, Milgram en Zimbardo is dat niet iedereen tot het kwaad vervalt. (Bregman)
- Maar wanneer we schaamte ervaren wordt het goed niet gezien en is het kwaad te snel onvermijdelijk. (slachtofferschap)
- Wanneer iemand ondanks verleidingen en dwang (bedrijfscultuur, pesterijen, geweld, angst) toch het goede blijft doen, lijkt het als voorbeeld nauwelijks te functioneren. Holleder zat bij collegetour, maar waar zijn de helden?

Maieutiek_2019_morele helderheid_8